

Cédulák XI.

– máskor is elfogyott már ilyenkor a magyar alma, akkor osztrák gyümölcsöt ettünk. Most nem onnan hozzák, hanem a lengyelektől, mert őket is sújtja az orosz embargó, így kerül hozzánk a lengyel alma – magyarázza helyzetünket a zöldséges. De van eper, örvendezek bizonytalanul. A külleme vonzó. Görög – teremt egyértelmű helyzetet Béla úr. Kicsit azért eltöprenghetnek, ugyan mennyi termelt nekik belőle, ha megéri idehozni, de mielőtt szólnék, a narancsra mutat: spanyol. Onnan szállították idáig! Furcsa szegénység ez a mostani. Majdnem mindenki csődközelbe jutott, de azért mi „narit” meg számocát veszünk, ők meg eladják... Modern nemzetköziség... Annak idején a KGST-országokról mondtuk nevetve: 7 sovány tehén feji egymást... És most? Béla úr szerint nagyon egyszerű a megfejtés: vannak I. osztályú EU-sok, a németek, azután másodrendűek, és végül mi, meg akikkel kereskedünk. De legalább magunk között vagyunk!

– abban az időben március 15-e tanítás nélküli munkanap volt, de már nem tették hozzá, mint '56 előtt, hogy a dolgozó nép munkával ünnepe! Anyánkat kora délután hazaengedték, így a vacsora- és egyben ebédfőzést időben elkezdhette. Az évben talán először, de afféle gyönyörűsége tavaszi nap volt, a fű jó arasznyira nőtt, s mivel a Tisza nem loccsant ki a medréből, így a gát tetejéről messzire elláthattam, végig a katonák lövészárkaival összeszabdalt ártéren, egészen a vízpartig. Akkoriban hős néphadsegünk katonái gyakorlótérnek használták az újszegedi Tisza-partot. Nem lőttek ránk, gyerekekre, így báméskodhattunk a töltés tetejéről. Ez volt a „Hazánk nem rés a béke frontján – hanem erős bástya!” jelmondat hanyatló időszaka, de még ekkor sem merészelt röhögni rajta senki... Kivételes tavaszi délután, a levegőben különös nesz jelezte a készülődést, sok ezer aranybarabogár zümmögése, a cserebogárrajzás ide-

je. Amerre elláttam, mindenütt bújtak ki a földből, kapaszkodtak a fűszálakra, és onnan kissé ügyetlenül, mint aki először látja Isten napfényes mezejét, társat keresve szárnyra kaptak. Anyám mögöttem állt a töltésen, beszélgetett valakivel, én pedig egyszeriben békében, biztonságban éreztem magam, a tavaszi világ részének, akire, lám, rásüt a nap. Néhány cserebogarat ugyan a markomba gyűjtöttem, de hamar beláttam, ha százan kapnánk utánuk, akkor is ők lennének többen, így csak vigyorogva üldögéltem a fűben, örültem az életnek. Kegyelmi pillanat, ritka adomány volt.

– tulajdon bajaidra panaszkodni rút önzés, amiért olykor csúful megfizetsz. Már leültem a padra fájós lábammal, amikor mellém ért a kar nélküli asszony. Valami olyat mondott a kezemben tartott járóbotra, hogy: „Látom, magának is fáj a lába.” Egyszer hajdanában már találkoztunk, beszélgettünk is, riportot is készítettem vele. Most mindketten mosolyogtunk, megérintettem csonkolt felsőkarját. Olyan megértőn nézett rám, hogy – enyhíteni helyzetét – bevallottam, hogy fáj. Szinte jólesett neki, lám, másnak sem jó anynyira... Pedig karok és kezek nélkül pokol lehet az élet, még a földön járó szenteknek is. Elköszönt, kar nélkül fölszállt a trolira, s ettől a látványtól valamivel többet sejtettem meg a mindennapi kínjaiból. Mégis tudott példaadóan mosolyogni, mint a szentek az arénában, oroszlánok előtt. Lehet, gyermekként, talán később is, lázadozott sorsa ellen, amelyet rámért az ég. Mára elfogadta, bölcsebb lett, semhogy üvöltösn. Boldogok a lelki szegények, övék a mennyek országa, mondta Jézus, s szavainak értelme elzárkózik a tudós ostobák mindent értő szólamaitól. Talán azokról szólnak e szavak, akiknek lelkét kitölti mindennapos gyötrelmük: akik nem tudnak magasztos képeket hazudni, mert röhöz köti őket létük nem enyhülő nyomorúsága. És ha mindennapi gond-

jaik ellenére képesek jó szóval fordulni másokhoz – ők lehetnek a kiválasztottak.

– imádságunkban csupa lehetetlent kérünk Tőled. De mi mást kérnénk, és kitől kérhetnénk ilyeneket: Bocsásd meg bűneinket, szabadíts meg a gonosztól, és ne vígy minket kísértésbe. Nem bocsáthat meg senki, nem szabadíthat meg senki, és mástól nem is kérhetnénk olyat, ami megmentene a kísértésektől. A megbocsátás csoda, ilyet tenni csak Te vagy képes! A gonosztól megszabadítani nincs hatalma senki emberfiának, egyedül Te teheted. És a kísértés? Életünk vég nélküli kísértések sora. Folyvást választunk jó és rossz tolakodó-rejtekező kínálatából, de ami rossznak látszik, utóbb jóvá válhat, s fordítva is. Ki látna előre folyton-folyvást? Egyedül Te, Uram.

– magyarázatot olvasok az anyagi világ alsóbb, de nagyon alsóbb régióinak működéséről. Érthetetlen, de a magyarázattal próbálkozó fizikusoknak is az. Ezekről úgy esik szó, mint: vannak, akik szerint... mások úgy vélekednek... már Einstein is megdöbben az atomi részecskék „magyarázhatatlan magatartásán”... Valaki mond egy hasonlatot a ma vélelmezett „legkisebb” részecskék méretéről: ha az elektron akkora lenne, mint a Nap, még nem látszanának nekünk! Ha az elektron univerzummá dagadna, akkor láthatnánk a parányokat, mint egy-egy tölgyfát... Nincsenek szavak véleményünk kifejezésére. Valaki kijelentette: már az is hatalmas teljesítmény, hogy képesek vagyunk megsejteni (elméletileg feltételezni) létezésüket. És mindezt még csak annak alapján értelmezzük, amit földi viszonyaink közepette feltételezünk. Más lenne, vagy erősen hasonló, vagy még inkább érthetetlen, ha a Tejút közepéről bámészkodnánk? Talán határainkhoz érkezünk, ahol Isten elzárta előlünk a világ további üregeit és boltozatát...

– „tessék sak nézni, ott fönn, a sillagokat. Ott sillognak és villognak. Úristen! Az egész égbolt tele van velük. És kérem, ha az ember fölfelé néz és meggondolja, hogy sok az ilyen sillag, állítólag százszor akkorák, mint a föld, mi fogja el akkor a lelkét? [...] De ha oda föltekintünk, akkor megszap minket annak a tudata, hogy alapjában sak férgék vagyunk, nyomorult földi férgék és semmi más... igazam van, vagy nincsen igazam? Úgy van uram, férgék vagyunk! – felelte saját magának

és alázatos töredelemmel nézett föl az égboltra.” Eddig Thomas Mann (egy évszázaddal ezelőtti) mágikus-ironikus szövege, mely egy hamburgi kereskedőt idéz, aki a magas műveltségű novellaszereplő, világhíres író, Tonio Kröger mellett a hajókoriátnak dőlve föltekintett az éjszakai égboltra, és egyszeriben csak költői szavakkal tudta kimondani lelkéből feltörő érzelmeit. Mint látható, selypített, olykor tán elfúló hangon beszélt, mert a végtelen világ látványa megérintette kufár lelkét, s összeroppant addigi önhiúsága. Rádöbrent ő is, mily parány az ember. Pascal már századokkal korábban leírta ezt: nádszál az ember, semmi több, a természet leggyengébbike, de – gondolkodó nádszál! Tonio Krögert pedig kár lenne irigyelni világhíréért, mert ő nagyon is magányos, aki oly igen szomorúan vágyódik azok közé, akik nem olyanok, mint ő: „...megmarva az ironia és a szellem kígyóitól, kifosztva és megbénítva a megismeréstől; félig felőrölve az alkotás lázától és rázó hidegétől, talajtalanul és lelki kínoktól gyötörve [...] ide-oda hajszolva, túlfinomulva és elszegényedve [...] zokogott a bánattól és a honvágytól.” Művészsors szüntelen s reménytelen vágyódni azok közé, akiknek ír. Lehetetlen, gyötrelmes, de lebírhatalan kívánság. Thomas Mann ismerte természetét.

– a körülmények hatalma lehet bénító, ösztönző, serkentő, csüggesztő, reménytelen, bátorító... Manapság, szétnézve a világban, pozitív képet aligha rajzol elénk. A Nyugat örökölt gazdagságának dekadens ernyedtségében az ablakok alá érkező nyomorultak tömegei egyszeriben megkerülhetetlenül jelezték – ezen az úton a sötétség közelít. Nagy munkákba fogni, távlatos szemléletű képet vizionálni... mi végre? Vihar szele érződik, már reteszelik a spalettákat. Megszokott világunk felbomlik, szálai szertefoszlanak, eresztékei megcsúsztak – mi jön utána? Előre nem vezet út, visszalépni nincs hová, a remény fogyatkozik, sötétedik... Mit tegyünk...? Európa elfordult Istentől, az ember tanácstalan, és magára maradt.

– újabb rajzokat találtak Peruban, a Nazca-fennsíkon: a hatóságok úgy szeretnék megőrizni őket, hogy „fontosságukat elmagyarázzák a helyi lakosoknak”. A híradás megjegyzi, a területre belépni szigorúan tilos. „Peru vezetői is csak külön engedéllyel, speciális cipőben mehetnek

az ábrák közelébe.” Arról, hogy mit ábrázolnak a rajzok, mi a jelentésük, természetesen se a helyieknek, se a régészeknek, se az ország vezetőinek fogalmuk sincs. Megszokott ez, jól is van így. Beavatottaknak készültek ezek az ábrák.

– eleinte azt hittem, ez csak egy örült elme lázadása... miszerint ő elsőként ember, azután európai, majd (legeslegvégül s nyilván jobb híján) magyar. Valamikor a '80-as években hangzott el először ehhez hasonló fiatal nyugatnémetek szájából, akik szabadulni akartak bűnös elődeiktől. Mára e különös önkifosztás művelt köreink szokott világképe. Még jó, hogy korszakhatárhoz érkezünk, így finom lelkek nemzettagadó vallomása csakúgy, mint mások gyűlölködő nemzetvállása – egyre megy...

– „és ez biztosan így természetes, elvégre menekültből is legalább kétféle van. Az egyik hállalkodik egy pohár vízért is, a másik simán elveszi, megissza. Akit láttam az imént: belenézett az ajándék szendvicsbe, majd ledobta a földre. A magával hozott zsákból tiszta ruhát vett elő, szennyesét földre dobta. Amikor a magyar rendőr odament a távol-keleti fiatalemberhez a szemeteszsákkal, mondván, tessék összeszedni, amit eldobott, és tegye ebbe, hibátlan angolsággal elmagyarázta: muzulmán ember ilyen alantas munkát nem végez, csak a keresztény szed

szemetet” – részlet egy írásból, mely a szegedi Nagyállomás épülete előtti helyzetről született, még tavaly nyáron. Vajon milyen munkaerő lesz őuraságából a vágyott német földön?

– Uram, teremtményeid vagyunk, hitünk szerint mindent tudsz rólunk, látod utunk előre. De akkor mi végre formáltál ilyené? Értelmünk sziklába ütközik, szándékod nekünk kifürkészhetetlen. A porból kérdezzünk, miért képes az ember bármikor „kilépni” a helyzetéből, talán egyedüli élőlényként? Végző soron akár a halált is választhatja menedéknek, ha úgy ítéli, nincs más nyiladék előtte. Főbenjáró bűn, de az első ember is lázadt, társa, Éva iránti kötődésétől szorítva megszegte Teremtője parancsát. A kígyó rászédhette Évát (tudatlan asszony), de Ádám? Nem alázattal kért kegyelmet, vétkét megbánva, könyörögve Éváért – kész helyzet elé állította az Urat. Tehetett volna mást? Igaz, elbűjt, ami gyerekes észjárásra vall, elvégre tudhatta volna, az Úr elől nincs hová bújnia. Ezzel könnyebbé vált az ítélkező helyzete, hiszen Ádám a „közös bűnt” választva embertársa mellé állt – ellenedben, Uram. Mikor töltjük le büntetésünk, s ki más dönthetne felőlünk, mint akivel szemben vétkezünk...? Addig csak fohászunk, de hogy eljön még itt a Földön is a Te országod – számunkra tudhatatlan titok, Te birtoklod.

Bika-sámán II., zománc, 2006